

April 2026

Landslaget for språklig samling

Kommentarar til høyringsnotat frå Språkrådet om framlegg til rettskrivingsendringar i nynorsk og bokmål 2026

Landslaget for språklig samling (LSS) har mottatt Språkrådets høyringsnotat "Framlegg til rettskrivingsendringar i nynorsk og bokmål 2026". Vi har kommentarar, som vi skal gjennomgå punktvis i dette dokumentet. Punkta har titlar som viser til dei same titlane i høyringsnotatet.

Ein overordna kommentar er at LSS er godt nøgd med at nynorsk og bokmål blir handsama på same vis i høyringsnotatet og med mest mogleg parallelle endringar. Som Språkrådet vil vere kjent med oppfattar LSS nynorsk og bokmål som to skriftnormer som begge er avbendingar av det eigentlege norske språket – det munnlege. Det munnlege språket utviklar seg kontinuerleg, og utviklinga har i fleire generasjonar gått i retning av eit talespråk som blir stadig meir homogent på landsbasis. Denne munnlege utviklinga driv òg utviklinga av skriftspråka. Det er gledeleg at normeringsframlegga i høyringsnotatet følger opp denne trenden med at ein gjennom parallelle endringar lar skriftspråka ta del i utviklinga mot meir homogenitet.

3. Framlegg som gjeld nynorsk og bokmål

3.1 Endring av genusnormering for somme substantiv

Framlegga på dette punktet gjeld genusnormering for 12 einskildord. Framlegget inneber at 10 av dei 12 orda skal få same genusnormering i nynorsk og bokmål. Det er ei betring frå den nåverande normeringa, der berre 6 av dei 12 orda blir genusnormert likt. Framlegga er i tråd med den genusbruken ein møter i daglegtalet i det norske språksamfunnet, og frå LSS sitt synspunkt er det ei stor vinning at framlegga ser ut til å ta sikte på å fjerne unødvendige skilnader mellom normene for nynorsk og bokmål. Skilnader som ikkje har grunnlag i det talte daglegspråket i Norge, bør heller ikkje finnast i skriftnormene.

I innleiinga til høyringsnotatet, i avsnittet *Korleis skal fråsegnene utformast*, blir det vist til dokumentet *Retningslinjer for normering*, som nå ligg føre i ein versjon frå 2025 (her kalla «Retningslinjer 2025»). For kvar av dei to skriftnormene inneheld dokumentet eit knippe prinsipp som seier kva som kan utløyse ei normering og korleis normeringa skal handterast. Desse prinsippa er sjølve «verktøykassa» for normeringsarbeidet i Språkrådet. Prinsippa er svært detaljerte og er viktige i utforminga av framlegga i høyringsnotatet. For kvart framlegg blir verktøya brukt ved at det blir gjennomført ein diskusjon om kva for prinsipp som motiverer framlegget, og ofte òg kva for prinsipp ein har valt å *ikkje* bruke. Det siste kan vere naudsynt fordi prinsippa til tider kan sjå ut til å trekke i motsette retningar. Pussig nok finst det blant dei sentrale prinsippa inkje prinsipp som viser til auka likskap mellom nynorsk og bokmål som argument for utforminga av eit normeringsframlegg. I eit språksamfunn som blir stadig meir homogent, der folk kommuniserer saumlaust på tvers av dialektskilje, skulle ein tru at det òg *mellom* skriftspråka skulle vere eit sentralt mål (altså eit *prinsipp*) å fjerne eller bygge ned uviktige skilje. Det er ikkje definert noko slikt prinsipp, men det er desto meir gledeleg å sjå at dei framlegga i høyringsnotatet som gjeld for både nynorsk og bokmål, faktisk er i tråd med kva eit slikt prinsipp kunne ha vore.

Bak mangelen på eit slikt prinsipp om nedbygging av uviktige skilje ligg rimelegvis stortingsvedtaket frå 2002 om oppheving av § 1b (tilnæringsparagrafen) i Lov om Norsk språkråd frå 1971. Men opphevinga av tilnæringsparagrafen kan neppe tydst som eit påbod om det motsette.

Stortingsvedtaket bør derfor ikkje stå i vegen for fellesnormering i dei tilfella der tilhøva legg til rette for å la skriftspråka følge den utviklinga i meir homogen retning vi ser i norsk talemål.

Sjølv om eit formelt prinsipp for felles normeringsmål for nynorsk og bokmål ikkje er eksplisitt formulert blant dei sentrale prinsippa i «verktøykassa» i Retningslinjer 2025, er prinsippet likevel tatt i bruk i avsnitt 8 (normering av terminologi), avsnitt 9 (normering av navn) og avsnitt 10 (normering av importord). I avsnitt 10.7 er det til og med formulert som ein regel: «Norvagiserte ordformer skal i grunnforma ha same skrivemåte i bokmål og nynorsk.»

3.2 Normering av substantivet *tuppel* og ord på *-uppel*

Dette er greit nok - ingen kommentarar her.

3.3 Normering av ord med kort vokal: *bag(g)*, *gag(g)*, *handikap(p)*, *hit(t)*, *hot(t)*, *jet(t)*, *kred(d)*, *lab(b)*, *peg(g)*, *pop(p)*, *skip(p)*, *tab(b)* og *tub(b)*; *pepp*, *plott* og *putt*

Stort sett greit, men ein liten kommentar er på sin plass. I avsnitt 3.1 i eit tidlegare høyringsnotat, «Framlegg til rettskrivingsendringar i bokmål og nynorsk 2023», blei det gjort framlegg om normering av dei to orda *hub(b)* og *spot(t)*. Framlegga blei seinare vedtekne. Til sist i avsnitt 3.1 frå 2023 var dette avsnittet tatt med:

«Om framlegget blir vedteke, bør det danne mønster for normeringa av nye importord av den aktuelle typen. Det kan da òg bli aktuelt å revurdere normeringa av ein del ord, til dømes *bag(g)*, *hit(t)* og *laptop*.»

Avsnitt 3.3 i inneverande høyringsnotat frå 2026 framstår altså som eit framhald av ei normering som blei starta opp i 2023. LSS kommenterte i 2023:

«Det er ikke gitt at normering av disse orda bør drives for langt, siden normeringa i mange tilfeller skaper homografer med bøyingsformer av ord med helt annen betydning. Konteksten vil stort sett avklare hva ordet refererer til, men det kan vel tenkes at en konsekvent normering av slike ord ikke alltid vil være like heldig.»

Denne innvendinga er gyldig for to av orda i framlegget frå 2026: *lab(b)* og *tab(b)*, som vil få nettopp slike homografer. I argumentasjonen for framlegget står det «Framlegga er motiverte av **bruksprinsippet** og **enkelheitsprinsippet**», som begge er tunge prinsipp. Men vi får vel tru at skriftspråka taklar enda eit par homografer i tillegg til dei dei allereie har.

3.4 Normering av stadnamnet *Tyrol/Tirol* og tilhøyrande ord

Ingen kommentarar. Utanlandske stadnamn er i mange tilfelle eit vanskeleg område. Høyringsnotatet har ei særskild grundig utgreiing på dette punktet, og løysinga som er vald er rimelegvis den greiaste. Vi merker oss at dette punktet er ein av plassane der *bruken* av ei form får stor vekt: «Prinsippa for normering av samnamn talar for å la bruken vege tungt.»

3.5 Normering av *underfrå* og *-fra*

Ingen kommentarar.

3.6 Normering av substantivet *tics/tiks* og verbet *ticse/tikse*

Ingen kommentarar.

4.1 Normering av *lykkje* og *løkke*

Ingen kommentarar.

5.1 Normering av forleddet *vann-/vass-* og av *gørrblaut/-bløt*

Ingen kommentarar.